

MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM DỊCH TỄ CỦA GIUN XOĂN DẠ MÚI KHÉ Ở DÊ NUÔI TẠI THÀNH PHỐ BUÔN MA THUỘT, TỈNH ĐẮK LẮK

Phạm Thị Tú Anh¹, Lê Anh Dương¹, Trần Thị Thanh Vân¹, Bùi Thị Thanh¹, Nguyễn Văn Trọng¹

Ngày nhận bài: 23/11/2022; Ngày phản biện thông qua: 22/12/2022; Ngày duyệt đăng: 31/5/2023

TÓM TẮT

Giun xoắn dạ múi khé ở dê là các loài giun tròn thuộc họ *Trichostrongylidae* gây thiệt hại rất lớn về kinh tế. Một nghiên cứu cắt ngang đã được tiến hành tại 04 xã, phường của thành phố Buôn Ma Thuột để xác định sự lưu hành của những loài giun này. Tổng cộng 360 mẫu phân dê đã được thu thập và xét nghiệm bằng phương pháp phù nổi. Kết quả cho thấy có 75/360 mẫu nhiễm giun xoắn dạ múi khé chiếm tỷ lệ 20,83%. Trong 04 xã, phường, Hòa Khánh có tỷ lệ nhiễm cao nhất (29,89%) và tỷ lệ nhiễm thấp nhất ở Cư Êbur (16,13%) ($P > 0,05$). Vào mùa mưa, tỷ lệ nhiễm giun xoắn dạ múi khé ở dê là 25,97% cao hơn mùa khô 7,84% ($P < 0,05$). Dê nuôi theo phương thức bán chăn thả tỷ lệ nhiễm 25,97% cao hơn phương thức nuôi nhốt 16,99% ($P < 0,05$). Tại địa điểm nghiên cứu, chăn nuôi dê với quy mô lớn chưa được người dân đầu tư, chủ yếu nuôi với quy mô vừa và nhỏ, chăn nuôi nông hộ ít nhưng có tỷ lệ nhiễm khá cao 28,57%.

Từ khóa: Giun xoắn dạ múi khé, dê, *Trichostrongylidae*, Buôn Ma Thuột, Đắk Lắk.

1. MỞ ĐẦU

Giun xoắn dạ múi khé ở dê có nhiều loài gồm: *Haemonchus* spp., *Trichostrongylus* spp., *Mecistocirrus* spp., *Ostertagia* spp., *Cooperia* spp. Nhiễm *Trichostrongylus* spp. ở người và loài nhai lại đã được báo cáo từ các nơi trên thế giới. Trong số 30 loài *Trichostrongylus* spp. thì có 10 loài được xác định truyền lây cho người theo Beaver et al (1984) và Boreham et al (1995). Năm 2013 theo báo cáo của Issarapong Phosuk và cs đã có 8 ca bệnh ở người tại Thái Lan và Cộng hòa dân chủ nhân dân Lào được phát hiện nhiễm *T.colubriformis* và *T. axei*, chứng tỏ tại đây đã có yếu tố dịch tễ về bệnh này. Tại Đắk Lắk cũng đã có một vài công trình nghiên cứu về giun xoắn trên đại gia súc của các tác giả Nguyễn Văn Diên và cs (2006), Nguyễn Thị Vân Anh và cs (2021) đã phát hiện trên bò có nhiễm giun xoắn với tỷ lệ khá cao trong đó có loài *Trichostrongylus* spp. (13,2%). Theo Nguyễn Thị Kim Lan (2008) cho rằng trong những điều kiện bất lợi (khô quá hoặc quá ướt) thì ấu trùng cảm nhiễm cuộn tròn lại. Nếu ấu trùng bị khô trong thời gian dài được làm ẩm ướt thì chỉ sau 20 - 30 phút, ấu trùng sẽ sống trở lại, đuôi thẳng và tiếp tục di chuyển theo ngọn cỏ. Ấu trùng giai đoạn III, trong điều kiện môi trường ẩm vẫn có khả năng sống tới 3 - 4 tháng. Những ấu trùng cảm nhiễm được gia súc nhai lại nuốt cùng thức ăn và nước uống vào dạ dày ký sinh và hút máu ký chủ. Sau 2 - 3 tuần, giun xoắn trở thành thành thực, con cái bắt đầu đẻ trứng. Thời gian sống của giun xoắn trong cơ thể gia súc nhai lại chưa rõ, nhưng người ta cho rằng, thời gian này không quá 1 năm. Theo

Skrjabin (1963), Trịnh Văn Thịnh (1963,1978), Phạm Văn Khuê và Phan Lục (1996) giun xoắn dạ múi khé hút máu ký chủ, làm cho ký chủ bị thiếu máu nặng, làm tổn thương niêm mạc dạ múi khé, gây hội chứng tiêu chảy, còi cọc, chậm lớn, giảm sức đề kháng với các bệnh khác và dễ chết nếu mắc bệnh nặng. Theo Nguyễn Thị Kim Lan (2000), nghiên cứu giun sán trên đàn dê ở các tỉnh miền núi phía bắc cũng đã có những nhận định khi dê bị bệnh giun xoắn dạ múi khé thường thiếu máu nặng, gầy xơ xác, ia lỏng liên miên, ia chảy xen táo bón từng đợt, bị thủy thũng ở ngực, bụng và 4 chân.

Thành phố Buôn Ma Thuột là một trong số 15 đơn vị hành chính trực thuộc tỉnh Đắk Lắk có số lượng gia súc, gia cầm tương đối nhiều, chăn nuôi quy mô vừa và lớn chủ yếu tập trung ở các xã vùng ven nội thành. Cho tới nay chưa có tác giả nào nghiên cứu về giun xoắn dạ múi khé ở dê trên địa bàn thành phố Buôn Ma Thuột. Vì vậy để nắm được tình hình, xác định một số yếu tố dịch tễ cũng như loài giun xoắn trên dê nuôi nhằm hạn chế và đưa ra những khuyến cáo để phòng ngừa, giảm những tác hại mà các loài giun sán đường tiêu hóa gây ra cho gia súc, chúng tôi tiến hành nghiên cứu “Một số đặc điểm dịch tễ của giun xoắn dạ múi khé ở dê nuôi tại thành phố Buôn Ma Thuột, tỉnh Đắk Lắk”.

2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Đối tượng nghiên cứu

Giun xoắn dạ múi khé của dê

¹Khoa Chăn nuôi Thú y, Trường Đại học Tây Nguyên;

Tác giả liên hệ: Phạm Thị Tú Anh; ĐT:0905801199; E-mail: pttanh@ttn.edu.vn.